

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE SACRAMENTO|| POENITENTIAE.|| QVATVOR LIBRIS COM-||REHNSA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XVI. Soluuntur obiectiones.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54092](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54092)

est, non Sacerdotis; Absolutio autem Sacerdotis, non pœnitentis. Quis enim ita loquitur, vt dicat hominem agere Pœnitentiam, dum absoluitur, & non potius dum plorat, confitetur, ieiunat?

Idem PRAETEREA Concilium omnia Sacramenta tribus perfici dicit, materia, forma, & intentione Ministri: non igitur Sacramentum Pœnitentiæ sola forma Absolutionis & intentione constare potest.

DENIQUE actio pœnitentis signum est sensibile gratiæ iustificantis à Deo institutum, & ex eiusdem promissione concurret ad remissionem peccatorum: cur igitur pars quædam Sacramenti non erit? Nam sensibile signum esse, in quæstionem verti non potest, cum non debeat Sacerdos absoluerè, nisi quem ex signis sensibilibus pœnitentem esse cognoscit: esse autem signum gratiæ iustificantis, manifestè colligitur ex eo, quòd qui peccatum confitetur, & veniam à Deo petit, indicat se peccatum odisse, & ab eo iam, animo & voluntate recedere, ac proinde iustificari, quod aptius significatur, & completur per Absolutionem. Porro hoc signum à Deo institutum esse, alibi, vt diximus, est probandum, neque à Scoto eiusque sectatoribus negatur. Denique ad remissionem peccatorum aliquo modo concurrere, testatur S. Ioannes, qui in epist. i. cap. i. scribit: *Sic confiteamur peccata nostra, fidelis est, & iustus, & remittat nobis peccata, & emundet nos ab omni iniquitate.* Et quemadmodum verè dicimus aliquem iustificari, quia absoluitur, sic etiam rectè dicere possumus, aliquem iustificari, quia peccata humiliter confitetur. Sed de hac re in sequenti capite plura dicemus.

CAPVT XVI.

Soluuntur obiectiones.

Non obiectiones diluendæ sunt, tum Kemnitij, tum etiam aliquorum Catholicorum. Kemnitius igitur in 2. parte Examinis pag. 935. refellere nititur Concilij Tridentini doctrinam de partibus essentialibus Sacramenti Pœnitentiæ, ac PRIMO obii-

Ggggg 2 cit,

cit, Antiquitati esse ignotam hanc disputationem, an in Pœnitentia sit materia & forma Sacramentalis.

RESPONDEO, nomina materiæ & formæ in Sacramentis, inuenta sunt à posterioribus Doctoribus ad rem facilius explicandam : ideo nihil est mirum, si apud veteres non legantur. Nam neque in Baptismo & Eucharistia, sancti Patres ita verbum ab elemento distinxerunt, vt vnum formam, alteram materiam appellarent: & tamen non negat Kemnitius, aquam in Baptismo rectè vocari materiam, & verbum formam. Satis igitur nobis esse debet, quòd quemadmodum antiqui Patres in Baptismo, aquam, & inuocationem Trinitatis adesse debere docuerunt: sic etiam in Pœnitentia, actionem pœnitentis & reconciliationem Sacerdotis necessariò adhibenda esse docuerint.

SECUNDO obiicit, ne inter Scholasticos quidem de hac re quidquam cõstare, cum alij peccata velint esse materiam, alij peccatorem confitentem, alij actiones pœnitentis, alij actionem sacerdotis proferentis certis ritibus Absolutionem: *Sic etiam formam quidam ponunt*, inquit, *Verba Absolutionis; quidam ipsos actus absoluentis dicunt esse pro forma, etiam si non fiant per limitata & determinata Verba.*

RESPONDEO, Kemnitius semper est sui similis calumniator, & mendax. Nam in primis nulli sunt Catholicorum, qui materiam huius Sacramenti fecerint actionem Sacerdotis, certo ritu pronunciantis Absolutionem, si vnum excipias Gropperum, aut quicumq; fuit auctor Enchiridij Coloniensis, qui non satis cautè interdum loquutus videtur. Theologi enim aut volunt in sola Absolutione Sacramentum consistere; & ij non distinguunt materiam à forma: aut (quæ est communis ferè omnium sententia) materiam ex parte pœnitentis, formam ex parte sacerdotis assignant. Porro, qui materiam esse dicunt peccata, aut peccatorem confitentem, aut ipsam Confessionem; non dissentiunt inter se, vt Kemnitius cuperet, sed idem omnino sentientes, de re eadem diuersa ratione loquuntur, non secus ac si alij dicerent in Baptismo materiam esse aquam, alij ablutionem, alij hominem qui abluatur. Nam peccata dicuntur materia, cum de materia remota agitur, ad quam tollendam Sacramentum institutum est. Qui peccata confiteretur, mate-

ria

ria dicitur, cùm de materia circa quam, siue, de subiecto in quod agit virtus Sacramentalis, disputatio est. Actio denique pœnitentis materia vocatur, cùm de materia illa differitur, ex qua Sacramentum adiuncta forma constituitur. Simile quid cernimus in corporum medicina (est enim Pœnitentia medicina animorum) nam & morbus, & ægrotus, & ægroti deambulatio, materia medicinæ rectè dici possunt: siquidem morbus per medicinam tollitur; ægrotus per eandem curatur; deambulatio pars est medicamenti salutaris, & vnà cum pharmaco à medico propinato sanitatem restituit.

Quod attinet ad formam, non dissentiunt inter se, qui certa verba Absolutionis formam esse dicunt, & qui contendunt nulla esse verba determinata, quibus Absolutio impendatur. Nam si de sono, & numero syllabarum agatur, nulla sunt verba determinata, quæ ad Sacramenti essentiam necessariò requirantur: siue enim quis dixerit: *Absoluo te*, siue, *Remitto tibi peccata*; & siue id Latine, siue Græcè, siue barbara aliqua lingua pronunciauerit, semper efficitur Sacramentum. Si verò de sententia verborum sermo sit, nemo Catholicorum negat, verba esse determinata, atque ex diuinis literis deprompta. Quod idem cernimus in Baptismo: neque enim certus sonus aut numerus syllabarum in Scripturis determinatur, quo forma Baptismi pronuciari debeat, sed solum sententia eius formæ ex Euangelio colligi potest. Quare quæadmodum ex eo quod Dominus ait Matt. vlt. *Docete omnes Gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti*, colligit Ecclesia formam illam: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti*, nec tamen censerentur non verè baptizare, qui dicerent; *Ego te abluo*, seu *tingo*, siue *aspergo*, &c. sic etiam ex eo quod idem Dominus ait Matth. 16. *Quodcumq; solueris, erit solutum*. Et Ioan. 20. *Quorum remisseritis peccata, remittuntur eis*, colligit Ecclesia formam illam: *Ego te absoluo à peccatis tuis*, nec tamen censerentur nō verè absoluerè, qui aliis verbis eandem sententiam proferrent.

TERTIO obiicit, Sacramenta esse actiones Dei: proinde si opera humana, quales sunt actus pœnitentis, sint pars

Ggggg 3   essen-

essentialis Sacramenti; humanis operibus diuinitatē quādam attribui, vt scilicet solium ipsorum iuxta astra DEI exaltetur, sicut de Rege Babylonico Isaias loquitur.

SED hoc iam solutum est supra cap. 6. in tertio mendacio Kemnitij, vbi breuiter indicauimus, actiones Pœnitentis nō habere vim Sacramentalem iustificandi, nisi vt instrumenta sunt Dei, quemadmodum etiam verbum Sacerdotis, etiam si actio quædam sit, ab hominis lingua & arteria, spirituque producta, tamen vt instrumentum Dei est, rem diuinam, id est, gratiam iustificationis efficit.

QUARTO obiicit, ante centum annos, tempore Gabrielis, nihil certi de materia Sacramenti Pœnitentię in Ecclesia fuisse.

RESPONDEO, more suo dicit Kemnitius, sed non probat, nam Gabriel in 4. distinct. 14. quæst. 2. artic. 1. docet et communi sententia, actiones pœnitentis esse pro materia huius Sacramenti, & verba Sacerdotis pro forma, & citat Alexandrum, Thomam, & Richardum. NEQUE mouere debet, quod non dicit, actionem pœnitentis esse materiam, sed pro materia, quia idem dicit de materia omnium Sacramentorum dist. 3. quæst. 1. artic. 1. In nullo enim Sacramento inuenitur materia propriè dicta, si exactè loquamur de materia ad modum loquendi Philosophorum: & tamen in Sacramento inuenitur res quædam, quæ instar materiæ dici possit. Et eodem modo loquitur Concilium Florentinum in instructione Armenorum, cum dicit, Sacramentum tribus perfici, rebus tanquam materia, verbis tanquam forma, & intentione Ministri. Ex quo etiam Concilio intelligimus, falsissimum esse quod scribit Kemnitius, ante centum annos, & Gabrielis ætate, adhuc fuisse dubium & incertum, quæ esset materia Sacramenti. Nam Concilium Florentinum, in quo disertis verbis explicantur materiæ & formæ omnium Sacramentorum, anno Domini M. CD. XXXIX. absolutum est: proinde ante annos centum & quadraginta, & ante Gabrielis ætatem, iam erat in Ecclesia non solum indubitata & certa doctrina de materia Sacramenti Pœnitentiæ, sed etiam diligentius quàm vnquam antea, explicata.

QVINTO

QVINTO obiicit verba Concilij Tridentini, quod non videtur ausum fuisse apertè scribere, actionem pœnitentis esse materiam Sacramenti huius, sed scripsit esse materiam, vel quasi. Ex quo pulchrè sibi videtur Kemnitius colligere, Pœnitentiæ Sacramentum esse Sacramentum, vel quasi; & effectum eius esse remissionem peccatorum; vel quasi.

RESPONDEO, omitto quòd Kemnitius non satis fideliter retulit verba Concilij, vt locum faceret argutiæ suæ: nō enim Concilium posuit, esse materiam, vel quasi; sed simpliciter, esse quasi materiam, sess. 14. cap. 3. Omitto etiam, quòd vox illa QVASI, non semper extenuat rem, de qua agitur: alioqui Ioan. 1. vbi dicitur Christus quasi vnigenitus à Patre; liceret argumentari cum Kemnitio, ac dicere, Christum esse vnigenitum, vel quasi. Sed his omissis, Concilium Tridentinum, vt etiam antea Florentinum; actiones pœnitentis maluerunt dicere, quasi materiam, quàm absolutè, materiam, non quod non sint verè, & propriè talis materia, qualem Sacramenta requirunt: sed quod non sint res aliqua solida, permanentes, ac tractabilis, qualis in multis aliis Sacramentis cernitur.

Quod vt planiùs explicetur, ANIMADVERTENDVM est, duobus modis Sacramentorum materiam posse cōsiderari. VNO modo, vt est pars quædam Sacramenti. ALIO modo, vt cum materia rerum naturalium, vnde nomen accepit, similitudinem habet. Et quidem priore modo nihil aliud requiritur ad Sacramenti materiam, nisi vt sit externū ac sensibile signum, quod per verbum perficiatur, & quasi formetur; & hoc modo verè ac propriè actio pœnitentis est materia Sacramenti. Posteriore autem modo nullius quidem Sacramenti, vt rectè Gabriel affirmat, materia est propriè, ac simpliciter, sed metaphoricè tantum materia: sed maximè tamen omnium, materia Sacramenti Pœnitentiæ distat à perfectione Physicæ materiæ, cum, vt diximus, nō sit aliquid solidum, & tractabile, sed actio quædam transiens. Quare quæadmodum aqua Baptismi, si cum materia physica compareretur, quasi materia dici potest: sic etiam actio pœnitentis, si cum aqua Baptismi conferatur, quasi materia rectè dicitur, licet in ordine ad Sacramentum, vtraque verè & propriè, simpliciter & absolutè materia sit.

Ggggg 4

Atque

Atque hæc quidem præcipua sunt Kemnitij argumenta, nam ad reliquas eius calumnias supra respondimus, cum Hæreticorum mendacia refutarem. Nunc addemus illa argumenta, quibus utuntur, qui Scotum sequuti, in sola Absolutione totam Sacramenti Pœnitentiæ rationem ponunt: actionem verò pœnitentis, non partem Sacramenti, sed dispositionem quãdam ad Sacramentum suscipiendum vocant.

Obiiciunt igitur PRIMO, Sacramentum esse debere signum eius rei, quæ per Sacramentum efficitur: effectum autem Sacramenti huius, id est, remissionem peccatorum, per Absolutionem pulchrè significari, nõ autem per Confessionem, aut Contritionem, vel Satisfactionem.

RESPONDEO, remissionem peccatorum, ut supra diximus, non solum Absolutione, sed etiam Confessione significari. Nam ut Sacerdos absolvens significat se peccatum expellere, ita pœnitens confitens, significat se à peccato recedere.

SECUNDO obiiciunt, id Sacramentum esse quod à Ministro confertur: in Sacramento autem Pœnitentiæ solam Absolutionem à Ministro conferri, non autem Confessionem, vel Contritionem. Et prætereà esse inauditum in Ecclesia, ut qui Pœnitentiam agit, Minister Sacramenti Pœnitentiæ esse dicatur: proinde non esse actionem pœnitentis Sacramentum, aut partem Sacramenti.

RESPONDEO, Ministrum Sacramenti propriè dici, qui vel totum, vel potissimã Sacramenti partem conficit: si quis autem à Ministro illo iussus aliquid faciat, eum non propriè Ministrum, sed Ministri cooperatorem nominari. Atque hoc modo Sacerdos, qui formam Absolutionis pronunciat, & à quo pœnitens interrogatur, examinatur, & iniunctam satisfactionem accipit; propriè Minister Sacramenti dicitur: pœnitens autem, licet aliquid faciat ad Sacramentum illud pertinens, non tamen Minister, sed Ministri cooperatori dici debet, quia ipsius actio non est pars Sacramenti, nisi quatenus potestati Sacerdotali subiicitur, & à Sacerdote dirigitur, vel iubetur. Simile est in curatione morbi corporalis, si fortè medicus iubeat ægrotum post sumptum pharmacum inambulare: tamen enim ægrotus id facit, quod

quod ad partem medicamenti pertinet, tamen non propterea ipse sui medicus dicitur, sed is tantum qui pharmacum præbuit, & inambulationem iussit.

Obiiciunt TERTIO, solam Absolutionem esse causam gratiæ, cum tota vis Sacramentalis in Clauibus resideat; Claues autem sacerdotis sint, non pœnitentis: proinde actionem pœnitentis partem Sacramenti esse non posse, non enim pars Sacramenti est, quæ ad Sacramenti effectum non concurrat.

RESPONDEO, PRIMVM negari posse consequentiam huius argumenti. Nam quemadmodum homo corpore & spiritu constat, & tamen solo spiritu intelligit: sic etiam facile fieri posset, vt Sacramentum aliquod duabus partibus constans, per alteram tantum operaretur. Et hanc solutionem sequuntur, qui vim Sacramentalem in sola Absolutione constituunt; quæ sententia fuit olim S. Thomæ, & S. Bonaventuræ, & aliorum quorundam veterum in 4. Senten. dist. 18. & 22. & ex recentioribus Andreæ Vegæ in Concilium Trid. lib. 13. cap. 15. & Francisci Ferrariensis in commentario cap. 72. lib. 4. contra Gentes.

DEINDE potest etiam responderi, Absolutionem quidem esse potissimam causam iustificationis, sed non solam: proinde negari posset, vim Sacramentalem in solis Clauibus residere; sed partim, & quidem præcipuè in Clauibus, quarum vi Sacerdos absoluit, partim in actione pœnitentis, quatenus ea Deus utitur vt instrumento, ad significandam & efficiendam iustificationem. Et hæc esse videtur sententia S. Thomæ 3. part. quæstio. 86. articulo 6. vbi reuocauit quod scripserat in 4. sent. dist. 18. q. 1. art. 3. & dist. 22. quæst. 2. artic. 1. Nos in 2. lib. de Sacramentis in genere, cap. 11. priorem sententiam sequuti sumus; sed posteriorem non minus probabilem existimamus, licet ea paulò difficilius defendi posse videatur.

Ggggg s

CAPVT